

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỊ THƯƠNG

**LỢI ÍCH KINH TẾ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG
TRONG CÁC DOANH NGHIỆP TƯ NHÂN
Ở TỈNH THỪA THIÊN HUẾ**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ CHÍNH TRỊ**

HÀ NỘI - 2018

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỊ THƯƠNG

**LỢI ÍCH KINH TẾ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG
TRONG CÁC DOANH NGHIỆP TƯ NHÂN
Ở TỈNH THỪA THIÊN HUẾ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ CHÍNH TRỊ

MÃ SỐ: 62 31 01 02

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS NGUYỄN VĂN HẬU

HÀ NỘI - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu nêu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và được trích dẫn đầy đủ theo đúng quy định.

Tác giả

Phạm Thị Thương

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	6
1.1. Tổng quan các công trình nghiên cứu lợi ích kinh tế và lợi ích kinh tế của người lao động.....	6
1.2. Đánh giá khái quát kết quả nghiên cứu liên quan đến đề tài và những điểm "trống" cần tiếp tục nghiên cứu	27
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ LỢI ÍCH KINH TẾ VÀ LỢI ÍCH KINH TẾ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG TRONG CÁC DOANH NGHIỆP TƯ NHÂN	31
2.1. Lý luận về lợi ích kinh tế và lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân.....	31
2.2. Nội dung, hình thức biểu hiện; nhân tố ảnh hưởng và cơ chế bảo đảm lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân.....	40
2.3. Kinh nghiệm của một số quốc gia và một số tỉnh trong nước về bảo đảm lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp và bài học cho tỉnh T.T.Huế	65
Chương 3: THỰC TRẠNG LỢI ÍCH KINH TẾ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG TRONG CÁC DOANH NGHIỆP TƯ NHÂN Ở TỈNH THỪA THIÊN HUẾ	79
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội, văn hóa ở tỉnh Thừa Thiên Huế có liên quan đến hoạt động của các doanh nghiệp tư nhân.....	79
3.2. Tình hình bảo đảm lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân ở tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2006 - 2016.....	92
Chương 4: QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NHẪM BẢO ĐẢM LỢI ÍCH KINH TẾ CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG TRONG CÁC DOANH NGHIỆP TƯ NHÂN Ở TỈNH THỪA THIÊN HUẾ	125
4.1. Quan điểm về bảo đảm lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân ở tỉnh Thừa Thiên Huế	125
4.2. Giải pháp bảo đảm lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân ở tỉnh Thừa Thiên Huế.....	130
KẾT LUẬN	151
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ	153
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	154
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

ATLĐ	An toàn lao động
BHXH	Bảo hiểm xã hội
BHYT	Bảo hiểm y tế
BHTN	Bảo hiểm thất nghiệp
CTCP	Công ty cổ phần
CTTNHH	Công ty trách nhiệm hữu hạn
DN	Doanh nghiệp
DNTN	Doanh nghiệp tư nhân
HĐLĐ	Hợp đồng lao động
KTTN	Kinh tế tư nhân
LI	Lợi ích
LIKT	Lợi ích kinh tế
NC	Nhu cầu
NCKT	Nhu cầu kinh tế
NLĐ	Người lao động
NSDLĐ	Người sử dụng lao động
TULĐTT	Thỏa ước lao động tập thể
T.T.Huế	Thừa Thiên Huế
XHCN	Xã hội chủ nghĩa

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 3.1. Cơ cấu GDP của tỉnh Thừa Thiên Huế trong giai đoạn 2006-2016 phân theo nhóm ngành kinh tế (theo giá hiện hành)	82
Bảng 3.2. Quy mô dân số, lao động ở tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2006-2016.....	83
Bảng 3.3. Số lượng doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế phân theo phân theo loại hình doanh nghiệp	85
Bảng 3.4. Hiệu quả sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2006 - 2016	87
Bảng 3.5. Số lượng lao động trong các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	89
Bảng 3.6. Trình độ người lao động trong các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	90
Bảng 3.7. Mức lương tối thiểu vùng của các địa phương trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế.....	93
Bảng 3.8. Thu nhập bình quân tháng của người lao động trong các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế, phân theo loại hình doanh nghiệp	94
Bảng 3.9. Năng suất lao động trong các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	96
Bảng 3.10. Tiền thưởng bình quân của người lao động trong các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	97
Bảng 3.11. Tình hình tai nạn lao động tại các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	107
Bảng 3.12. Nguyên nhân xảy ra tai nạn lao động tại các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế	108
Bảng 3.13. Mức đóng bảo hiểm theo quy định qua các thời kỳ	110

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 3.14. Hoàn cảnh cư trú của người lao động trong các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân.....	112
Bảng 3.15. Tổ chức đại diện quyền lợi người lao động trong các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân	123
Bảng 3.16. Đánh giá của người lao động về hoạt động của tổ chức công đoàn trong các doanh nghiệp tư nhân.....	124

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ, BIỂU ĐỒ

	Trang
Biểu đồ 3.1. Tốc độ tăng trưởng GDP tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2006 - 2016..	81
Biểu đồ 3.2. Cơ cấu GDP tỉnh Thừa Thiên Huế năm 2015, 2016.....	82
Biểu đồ 3.3. Cơ cấu doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế, phân theo loại hình doanh nghiệp.....	86
Biểu đồ 3.4. Đánh giá mức độ hài lòng của người lao động về thu nhập	99
Biểu đồ 3.5. Hình thức đào tạo và đào tạo lại lao động tại các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân.....	105
Biểu đồ 3.6. Đánh giá của người lao động về thời gian nghỉ ngơi.....	103

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Lợi ích (LI) vật chất và tinh thần là một trong những động cơ hoạt động của con người, với ý nghĩa đó, lợi ích cũng chính là động lực cho sự phát triển xã hội. C.Mác, Ph.Ăngghen đã từng nói: lợi ích chuyển đời sống của con người. Để phát triển kinh tế - xã hội, cần có nhiều động lực, trong đó, giải quyết tốt các lợi ích kinh tế (LIKT), đặc biệt là lợi ích kinh tế của người lao động (NLĐ) là một động lực quan trọng. Thực tiễn ở Việt Nam, trước đổi mới, Nghị quyết Hội nghị lần thứ 6, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá IV, với những tìm tòi thử nghiệm "giải phóng lực lượng sản xuất" với tư tưởng "làm cho sản xuất bung ra", tạo động lực cho sản xuất, chú ý kết hợp 3 lợi ích, quan tâm đến lợi ích thiết thân của NLĐ đã tạo ra động lực mạnh mẽ và quan trọng trong sự vận động và phát triển toàn diện của đất nước trong hơn 30 năm qua.

Tỉnh Thừa Thiên Huế (T.T.Huế) là một cực tăng trưởng của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung. Sau mười năm thực hiện theo tinh thần của Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa IX, tình hình kinh tế xã hội của tỉnh nói chung và sự phát triển của doanh nghiệp tư nhân (DNTN) nói riêng đã có sự khởi sắc đáng kể. Năm 2005, trên địa bàn toàn tỉnh có 915 doanh nghiệp (DN), tính đến cuối năm 2015, số DNTN tăng lên 2.946 DN, chiếm đến 91% trong tổng số DN đang hoạt động trên toàn tỉnh. DNTN tham gia vào hầu hết tất cả các lĩnh vực công nghiệp - xây dựng, nông nghiệp và dịch vụ và ngày càng đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển kinh tế của tỉnh. Đây là lực lượng đi đầu trong giải quyết việc làm cho người lao động, năm 2015, loại hình doanh nghiệp này đã giải quyết được việc làm cho 53.400 lao động, chiếm hơn 60,4% lực lượng lao động của tỉnh. Bên cạnh việc phát triển và nâng cao hiệu quả sản xuất kinh doanh, vấn đề thực hiện lợi ích kinh tế của người lao động cũng được các DNTN quan tâm. Tuy vậy vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế, như: tiền công, tiền lương của người lao động chưa cao, tính đến năm 2016, thu nhập bình quân của người lao động trong các DNTN khoảng 4,8 triệu đồng/người/tháng, thấp hơn tiền lương của người lao động trong doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế khác, mức thu nhập này chưa đáp ứng được yêu cầu tái sản xuất

sức lao động; Các DNTN vẫn chưa mặn mà trong việc đóng bảo hiểm xã hội (BHXH) cho NLĐ, nếu có thì chỉ một phần trong tổng số lao động tại DN, tình trạng nợ đọng bảo hiểm bắt buộc vẫn còn nhiều. Để tránh đóng bảo hiểm bắt buộc một số DN không ký kết hợp đồng lao động (HĐLĐ) hoặc ký kết dưới hình thức giao khoán, cộng tác viên,.. Vấn đề vệ sinh và an toàn lao động (ATLĐ) vẫn chưa bảo đảm,.. Từ đó dẫn đến tình trạng xâm hại LIKT của NLĐ, mặt khác gia tăng những xung đột, mâu thuẫn trong quan hệ LIKT, giữa người sử dụng lao động (NSDLĐ) và NLĐ. Sự xung đột này không chỉ tác động xấu đến các DNTN, mà còn gây bất ổn trong đời sống kinh tế, chính trị, xã hội của tỉnh.

Chính vì vậy, nghiên cứu về thực trạng và giải pháp bảo đảm thực hiện LIKT của NLĐ trong các DNTN là rất cần thiết. Xuất phát từ lý do trên, tôi chọn đề tài: ***"Lợi ích kinh tế của người lao động trong các doanh nghiệp tư nhân ở tỉnh Thừa Thiên Huế"*** cho luận án Tiến sĩ của mình.

2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Phân tích và đánh giá thực trạng LIKT của NLĐ trong các DNTN ở tỉnh T.T.Huế, chỉ ra những kết quả đạt được, những mặt hạn chế và nguyên nhân, từ đó đề xuất các quan điểm, pháp giải nhằm bảo đảm LIKT của NLĐ trong các DNTN ở tỉnh T.T.Huế.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để thực hiện được mục tiêu nghiên cứu, luận án có các nhiệm vụ sau:

- Hệ thống hóa và phân tích những vấn đề lý luận LIKT nói chung và LIKT của NLĐ trong các DNTN nói riêng.

- Nghiên cứu kinh nghiệm của một số quốc gia và tỉnh/thành trong nước về thực hiện LIKT của NLĐ trong các DNTN, từ đó luận án rút ra những bài học tham khảo cho các DNTN ở tỉnh T.T.Huế.

- Phân tích thực trạng giải quyết LIKT của NLĐ trong các DNTN ở tỉnh T.T.Huế trong giai đoạn từ nay năm 2006 đến năm 2016. Rút ra những thành tựu, hạn chế và nguyên nhân của những hạn chế đó và những vấn đề đặt ra tiếp tục nghiên cứu.

- Trên cơ sở đánh giá thực trạng, luận án đề xuất các quan điểm và giải pháp bảo đảm LIKT của NLĐ trong DNTN ở tỉnh T.T.Huế.